

Tapa juoppo

Charpentier, Pehr: Tilanvaihdossa vapaus. Suhdeterapia Oy 1988, 208 sivua

Päihdeongelmien hoitamiseksi on olemassa monenkirjavia virallista tai epävirallista hoitomuotoa. Tällainen tilanne ruokkii markkinoilla uusia tulokkaita, joilla on tarjottavanaan yksinkertainen resepti tai uusi jännittävä jippo Jepen juoppouden hoitamiseksi reilaan. Niinpä monenlaista kirjaa ja muuta materiaalia liikkuu maailmalla tätä toiveen toteuttamiseksi hyväksi käyttäen.

Ryhmäyöntekijä Pehr Charpentier on osaltaan iskenyt juuri tähän saumaan kirjallaan Tilanvaihdossa vapaus. Tässä ei ole tarkoitus paneutua pahemmin Charpentierin esittelemän suhdeterapian sotkuisiin salaisuuksiin, vaan keskittyä siihen, mitä sanottavaa hänellä on päihdehuollon kannalta. Onko päihdehuollolla toivoa, osaako kukaan sanoa edes jotakin keventävää sen kannustamiseksi?

Charpentier ihmettelee sitä, että meillä on varustettu valtava armeija viinan orjien auttamiseksi. Kun ihminen joutuu viinan pauloihin, ei Charpentierin mukaan enää auta penkoa ryypäämisen syitä; sitä on alettu juoda ties mistä syystä. Alkoholien orjalle viinasta on tullut itsetarkoitus. Juoppo on himo sapiens, jolle on henki ja elämä saada tarvittavan tyrmäävä annos juovutusta; muutoin elämä maistuu puulta, sillä ei ole merkitystä.

Charpentier esittääkin kirjassaan nk. olentohypoteesin, jota voisi juhlallisesti kutsua etyyliongelman entiteettihypoteesiksi. Sen mukaan päihdeongelmaa ei ole syytä tarkastella mistään ihmisen erityisestä piirteestä tai tavasta käsin. Pikemminkin on kyse ihmisen alalajista, olennoista, joiden elämäntehtävänä on ryypätä. Eikä näitten olentojen kanssa auta hillua puhumalla ryypäämisen syistä, seurauksista tai muista taustatekijöistä. Ainoa oikea ja tehokas hoito tähän hätään on täystuho, juopon tappaminen.

Miten se sitten on tapahtuakseen?

Se on tarkkaa hommaa aivan kuin jonkin kasvaimen poisto. Ja kun tämä psykokirurginen toimitus on ohi ja onnistunut, Charpentier lupaa pikaisia ja pysyviä tuloksia. Kenelläpä ei olisi ainakin joskus ollut päihdehuollon ahdingossa tällaisten hoitotulosten kaukokaipuuta, vaikka tietäinkin ne illuusioksi?

Tässä jännittävässä tappojuonessa on mukana Charpentierin propagoida suhdeterapia, joka taas pysyy kassassa transaktioanalyysin kolminaisuusoppiin nojautuen. Sen mukaan aivojemme konehuoneessa pyörii kolme nauhaa, Lapsi, Vanhempi sekä Aikuinen. Ne ovat nimensä mukaisesti minätiloja, jotka päällä ollessaan määräävät ihmispolon toimia ja toilauksia.

Charpentierin mielestä nistin, narkkarin tai juopon minätilat ovat itse asiassa ihmisen Lapsen ja Vanhemman tilojen muunnelmia. Aikuinen ei saa tässä hötäkässä suunnuoroa eikä valtaa ja kunniaa ohjata ihmistä edes johonkin tolkkuun elämässä. Mutta tässä tilanteessa ei jähkailu auta, vaan on nitistettävä nuo sisäistetyt orjuuttavat minätilojen muunnelmat. Tämä on myös terapian teossa huomattava: sisäistäjän hoito ei auta, on käytävä käsiksi siihen jo sisäistettyyn. Vasta sitten voi tilanvaihdossa syntyä vapaus, niin kuin kirjan nimikin lupaa.

Pätkähullua? Sitä se Charpentierin kirjassaan ajoittain epäilee. Mutta jos tuon etyyliongelman entiteetti-teorian ottaa tosissaan, ei siitä jää jäljelle kuin oma narkästyminen, mikä pahimmassa tapauksessa vain lisää ryppyotsaisuutta tässä maassa. Tämä kirja sisältää muutoinkin sellaista psykologista matkantekoa, jossa totunnaisesta koulu- tai koulukuntapsykologiasta ei ole kuin ylikuormaksi. Matkailu avartaa ja reissussa rähjäntyy, se on aina muistettava.

Nähdäkseen Charpentierin kirjassa on sellaista hullunkurisua, jota kyllä välillä aina kaippaa tänä pystyyn pönkitettyjen alkoholiasenteitten aikakautena. Kuka tietää tai on tietävinään mitään alkoholista, eikä se ole useinkaan kovin hääppöistä, saati omaperäistä. Tässä Charpentierin kirjassa on sentään ajatuskuplia ihan särjettäväksi asti.

Raimo Heiskanen

Naisesta syntyy esikoinen

Tuulari, Jyrki: Musta. WSOY 1987
Oesch, Klaus: Fenix. WSOY 1987
Ojanen, Jarmo: Sulanutta lunta. WSOY 1987

”Mitä ajassa liikkuu” ei ole niinkään kysymys kuin johdanto tai merkinanto sille, että nyt tulee kohta ääntä tai kirjoitusta siitä, miten joku kulttuurikeskustelija on käännellyt päätään tänä päivänä, siepannut silmiinsä ja korviinsa jotain ajan pinnalta aivojen jauhaa. Ja sitten se tulee hiekkana silmille.

Erilaiset kirjoituskilpailut voi mieltää jonkinlaisiksi terveystarkastuksiksi. Jos niistä nyt ei aina ole luotettavan taudinmäärityksen lähteiksi, niin voihan niissä aina kokea pitävänsä kättään ajan valtimolla. Tuntee, että sykkiihän se.

Vuosi sitten palkittiin Mika Waltarin nimeä kantavassa romaanikilpailussa kolme nuorta miestä, joiden teoksista olen yrittänyt etsiä yhteistä tekijää. Hakemalla se löytyi. Nainen. Mutta nainen ei ole pienin eikä suurin yhteinen tekijä. Teokset eivät ole sillä tavalla naisella jaollisia. Nainen ei ole näissä teoksissa jakoviivan alapuolella, vaan jossain muualla — tavoittamattomissa, kadoksissa, menetetynä. Mutta tämä kertookin jo enemmän miehistä kuin naisista.

Voittajan, Jyrki Tuularin, kirjan päähenkilö on muusikko, joka on kokenut suuren rakkauden. Mutta se nainen on taakse jäänyt, enää saavuttamaton kangastus, jota muusikko vielä hamuaa. Hänen suhteensa naiseen on passiota, jossa intohimo on kääntänyt toisen kylkensä — kärsimyksen. Tämä kylki julistaa, miten rakastamisen yksi ja tärkeä puoli on valtaa, vallan käyttöä. Päähenkilön mieli ohjastuu muistoista. Tämän päivän läpi hän kulkee synkissä silmälapuissaan. Häntä hallitaan.

Menetetyn rakkauden, mustan rakkauden kautta Tuulari onnistuu piirtämään rakastamisen luovuuden eli sen, miten rakastettu on ennen kaikkea rakastajan omaa työtä. Tässä työssä hän heijastaa pikemminkin

omaa tilaansa ja tilannettaan kuin kohdettaan. Niin kuin trubaduuri-rakkaus(tarinat) osoittavat, mielikuvitus toimii sitä täydellisemmin, mitä tuntemattomampi ja saavuttamattomampi rakkauden kohde on. Kenestä tahansa voi tulla "alabasterista ja norsunluusta" veistetty Venus. Tämän oivalsi Casanova paremmin (ja tietoisemmin) kuin Don Juan ja viihdenikkarit selvemmin kuin sosiologit. Jokainen on oman rakkautensa ja rakastettunsa seppä. Kyläseppä vain toimii eri ehdoilla kuin kultaseppä.

"Niin monta kertaa pitää pettyä, että tajuu ettei sitä muuta oo. Kerta toisensa jälkeen sun pitää pettyä, kaikkeen pitää pettyä. Ja kaikkein herkkäuskoisimmat pettyy perkele kaikkein eniten. Joka kerta kun mä petyn musta kuolee jotain, joku ajatus kuolee kun tajuu, joku unelma kuolee aina. Me vaan tapetaan unelmia itteltämme ja piruuttaan vielä muiltakin. Sillä tavalla me ollaan kasvettu, tajuutsä?" Replikki on Jarmo Ojasen Sulaneesta lumesta, jonka päähenkilö — Tuularin kirjan päähenkilön tavoin ulkopuolinen sivustakatsoja — kehittää suojaukseensa juuri kriittisen sivullisuuden ja öykkärimäisen uhon. Roolista tulee jonkinlainen sideharso herkkyyden ja avuttomuuden suojaksi. Roolin tai roolien ottamiset tuntuvat varsin tietoisilta, sillä kirjan ehkä käytetyin verbi tuntuu olevan "esittäminen" ja sen johdannaiset. Niin tunnutaan ikään kuin hallittavan omaa elämää. Maailmasta tulee roolien, naamioiden ja valeasujen näyttämö. Ihmissuhdepettymyksiltä voi suojautua, kun nainen nähdään pillunkantotelineenä, jolla on rekvisiittana tissit ja pari säärtä. Paitsi silloin kun kysymys on rakastetusta, mutta valloittamattomasta ja miehittämättömästä:

". . . Erjaa minä nyt kuitenkin rakastin ja Erja minua, ja rakkaus oli pelkkää pahantekoa, toisen kuiviin imemistä, paloiksi repimistä, heikoimman kohdan etsimistä. Jatkuva vihaa, yritystä päästä niskan päälle, puremista, raapimista, lyömistä. Lyömistä."

Keinovaranto on tässä tilanteessa jo syöty, kun päämäärä on tai saataisi olla tuollainen. Parhaassakin tapauksessa suuntaviitoina voivat toimia vain tuuliviirit, kun päähenkilö kirjan lopussa kysyy itseltään:

"Kuinka kauan oli siitä kun olin viimeksi tiennyt mitä joku ihminen tosiaan ajattelee?"

Jos Tuularin ja Ojasen kirjojen miehet ovat ulkopuolisia ja eivät aina edes itsensä hallinnassa, niin Oeschin miehet ovat sitä viimeisen päälle. He ovat maailmassa sisällä. He hallitsevat itsensä tai ainakin firma hallitsee heitä. Heille on piirretty ura. Minä luin tämän kirjan tahattomana parodiana atk-maailmasta, jonka tekijät ja kokijat joutuvat hekin hakemaan vahvistusta naiselta. Kirjaan liimattu naiskiiltokuva joutuu toteamaan, miten Fenix-lintukin nousi tuhkasta. Minulta perkele paloivat päreet.

Jos näistä kirjoista joutuisi hakemaan elämisensä mallin, niin kolmesta pahasta olisi valittava. Näyttää siltä, että nainen on silkkä repeämä, haava, miehen hyvin järjestellyssä maailmassa, ainakin näiden lukemisten mukaan. Siksi saattaisi olla kiintoisaa kuulla, mitä tuo haava meistä ajattelee tai miten. Kotikutoinen julkkunarsisti Hantta Krause voisi tehdä kirjan miehistään samaan tapaan kuin maailmanmatkoistaan. Joka maasta hän näki ja muisti, mitä hänellä oli päällään. Mitä hän muistaisi ja näkisi meistä miehistä.

Jauhaisiko hänen ajatuksensa samanlaista hiekkää kuin Waltari-kilpailun palkittujen miesten tekstit. Kaikki kun ovat kevyttä multaa miehisyuden haudalle?

Seppo Helminen

Alkoholitutkimussäätiö myöntää apurahoja

— alkoholinkäyttöä koskeviin tutkimuksiin

— tutkimuksiin, jotka selvittävät alkoholia yksilön ja yhteiskunnan ongelmiana

— raittustoimintaa koskeviin tutkimuksiin

— alkoholitutkimukseen liittyvään huumausainetutkimukseen.

Vuoden 1988 apurahat on haettava säätiöltä saatavia hakemuslomak-

keita käyttäen syyskuun 30. päivään mennessä. Lomakkeita jakaa Kaija-Leena Heiskanen, puh. 90-133 3462.

Hakemukset on toimitettava osoitteella: Alkoholitutkimussäätiö, Kalevankatu 12, 00100 Helsinki. Tarkempia tietoja antaa sihteeri Klaus Mäkelä, puh. 90-133 3460.

Naistutkimus-lehti tulee

Tutkijanaisten yhdistykset ympäri Suomea anoivat ja Suomen Akatemian myönsi rahaa uuden monitieteisen aikakauslehden perustamiseen. *Naistutkimus — Kvinnoforskning* ponnistaa ulos maailmaan elo-syyskuun vaihteessa.

Naistutkimus on Suomessa kehittymässä oleva tutkimusalue. Se on luonteeltaan tieteidenvälinen. Sillä on eri tieteenaloja yhdistävä oma teoreettinen, sisällöllinen ja metodologinen problematiikkansa. Eri tieteenalojen sisällä naistutkimus etsii uusia näkökulmia tutkimukseen, näkökulmia, joissa sukupuolen yhteiskunnallinen ja kulttuurinen merkitys otetaan huomioon.

Naistutkimus-lehti avaa mahdollisuuden tutkimuksen sisällölliseen kehittämiseen: teoreettisten ja metodologisten kysymysten pohdintaan, käsitteiden kehittämiseen sekä suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin analyysiin naisnäkökulmasta. Keskustelun käyminen yhteisellä foorumilla luo naistutkijoiden yhteisöä ja terävöittää suomalaisen naistutkimuksen omia leimallisia piirteitä. Samalla lehti tekee tunnetuksi naistutkimuksen tuloksia yhteiskunnassa. Lehti avaa kanavan myös uusille kirjoittajille.

Lehdelle on pohdittu suuntaviivoja eri paikkakunnilla järjestetyissä tutkijanaisten kokouksissa; niissä on myös valittu lehdelle toimituskunta. Lehden päätoimittajaksi valittiin yhteiskuntat. tri, dosentti Liisa Rantalaiho. Muut toimituksen jäsenet ovat Auli Hakulinen, Merja Manninen ja Ritva Ruotsalainen (Helsinki), Sirpa